

ALLES OP ZIJN TIJD: AFBREKEN EN OPBOUWEN

4 september 2016

Voorgangers Ad de Gruijter (overweging) en Einar Sies

LEZINGEN

Prediker 3, 1-13 (NBV bewerkt)

Voor alles wat gebeurt is er een uur, een tijd voor alles wat er is onder de hemel. Er is een tijd om te baren en een tijd om te sterven, een tijd om te planten en een tijd om te rooien. Er is een tijd om te doden en een tijd om te helen, een tijd om af te breken en een tijd om op te bouwen. Er is een tijd om te huilen en een tijd om te lachen, een tijd om te rouwen en een tijd om te dansen. Er is een tijd om te ontvlammen en een tijd om te verkillen, een tijd om te omhelzen en een tijd om af te weren.

Er is een tijd om te zoeken en een tijd om te verliezen, een tijd om te bewaren en een tijd om weg te gooien. Er is een tijd om te scheuren en een tijd om te herstellen, een tijd om te zwijgen en een tijd om te spreken. Er is een tijd om lief te hebben en een tijd om te haten. Er is een tijd voor oorlog en er is een tijd voor vrede.

Welk voordeel heeft de mens van alles wat hij met zijn gezwoeg tot stand brengt? Ik heb gezien dat het een kwelling is, die hem door de Eeuwige wordt opgelegd. De Eeuwige heeft alles wat er is de goede plaats in de tijd gegeven, en ook heeft hij de mens inzicht in de tijd gegeven. Toch kan de mens het werk van de Eeuwige niet van begin tot eind doorgronden. Ik heb vastgesteld dat voor de mens niets goeds is weggelegd, behalve vrolijk te zijn en van het leven te genieten. Want wanneer hij zich aan eten en drinken te goed doet en geniet van al het goede dat hij moeizaam heeft verworven, is dat een geschenk van de Eeuwige.

Johannes 2, 13-22 (NBV)

Kort voor Pesach, het Joodse paasfeest, reisde Jezus naar Jeruzalem. Daar trof hij op het tempelplein de handelaars in runderen, schapen en duiven aan, en de geldwisselaars die daar altijd zaten. Hij maakte een zweep van touw en joeg ze allemaal de tempel uit, met hun schapen en runderen. Hij smeed het geld van de wisselaars op de grond, gooide hun tafels omver en riep tegen de duivenverkopers: 'Weg ermee! Jullie maken een markt van het huis van mijn Vader!' Zijn leerlingen dachten aan wat er geschreven staat: 'De hartstocht voor uw huis zal mij verteren.' Maar de Joden vroegen: 'Met welk teken kunt u bewijzen dat u dit mag doen?' Jezus antwoordde hun: 'Breek deze tempel maar af, en ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.' 'Zesenzeventig jaar heeft de bouw van deze tempel geduurd,' zeiden de Joden, 'en u wilt hem in drie dagen weer opbouwen?' Maar hij sprak over de tempel van zijn lichaam. Na zijn opstanding uit de dood herinnerden zijn leerlingen zich dat hij dit gezegd had, en zij geloofden de Schrift en alles wat Jezus gezegd had.

Overweging bij Prediker 3, 1-13; Johannes 2, 13-22

Er liep een jongetje op het strand deze zomer met in zijn hand een emmertje.....zand scheppen... emmertje vullen, emmertje omkeren.... ja gelukt. Het vochtige zand bleef mooi in vorm. En toen nog een paar keer. Uiteindelijk stond er een fraai zandkasteel (kaft boekje).

En toen.....toen nam dat jongetje een aanloopje en met zijn voetjes vernielde hij wat hij net ijverig had opgebouwd. En ik dacht.... 'Wat doe jij nou?'

Afbreken en opbouwen zijn aan de orde van de dag en het boek Prediker zegt dat daar ook een tijd voor is. Er is een tijd om af te breken en om op te bouwen.

In de stad worden het Lucent danstheater en de Anton Philipszaal afgebroken (pas in 1987 gebouwd) om plaats te maken voor het OCC (onderwijs- en cultuurcomplex). De ene noemt het afbraak, geldverspilling, een ander spreekt van opbouw, stadsvernieuwing, fraaie architectuur, een opsteker voor de stad. Ben je een tijd niet in de stad geweest dan sta je versteld van de vernieuwingsgolf, de uitbreiding, de creativiteit ook en we mogen hopen dat dit allemaal gebeurt met het oog op de mensen die hier leven, wonen, recreëren; dat het allemaal gebeurt voor jou, voor mij en voor dat jongetje op het strand.

Soms doet de tand des tijds zijn werk en breekt af wat ooit werd opgebouwd. Op vakantie passeren we verlaten steden, we zien overblijfselen van voorbijge culturen. De ene beschaving heeft de andere verdrongen. Het lijken plekken die er niet meer toe doen. Archeologen zoeken voorzichtig naar wat de bodem nog aan historie en aan schatten herbergt en aan ons prijs wil geven. Ligt daar immers niet onze voorgeschiedenis?

Tegelijkertijd wordt dit zorgvuldig omgaan met waar wij vandaan komen teniet gedaan door strijders die zonder enige aarzeling cultureel erfgoed vernietigen zoals in Syrië en Irak. In 2001 werden in Afghanistan eeuwenoude Boeddhabeelden opgeblazen en toen ik ervan hoorde dacht ik... 'Wat doen jullie nou?'

De muur die mensen van elkaar scheidde in Berlijn, waarmee Europa als het ware in twee invloedssferen werd verdeeld, werd in 1989 afgebroken (velen namen als aandenken zo'n stuk steen uit de muur mee naar huis). Enthousiasme alom want het leek de laatste stenen barrière tussen mensen. Maar nu worden elders nieuwe muren opgetrokken om mensen van elkaar te isoleren, in Israël en aan landgrenzen in Europa om vluchtelingen te weren.

Clarence Benjamin Jones (geb. 1931) was adviseur en vriend van Martin Luther King en hij schreef mee aan de beroemd geworden speech 'I have a dream'. Een droom over het opbouwen van goede verhoudingen en gelijkwaardigheid tussen mensen van allerlei komaf. In een interview (het Parool 06-08-2016) zegt hij zich te ergeren aan de verloedering in politiek en samenleving (VS) waarin

mensen elkaar beschadigen. Hij zegt: 'Van opbouw is geen sprake meer.' Het gaat dan om het opbouwen van beschaving, respect, menselijke waardigheid. Dichter bij huis zegt Arie Slob

(1961), na 15 jaar fractievoorzitter van de ChristenUnie te zijn geweest (2011-2016) in een interview (Trouw 20-08-2016) dat ook hier (NL) sprake is van verruwing in politiek en taalgebruik. Hij zegt: 'Het mag eigentijds maar het moet wel opbouwend zijn..'

Je mag toch hopen dat het in onze onderlinge verhoudingen inderdaad opbouwend aan toegaat.

Het gaat tenslotte om mensen! Niet om stenen.

Wat doet afbraak met je? Als iemand jou ooit helemaal heeft 'afgebrand', de grond in heeft geboord, vals beschuldigd, aan de schandpaal genageld..., zeg maar 'afgebroken', dan kan dat je levenslang traumatiseren, ernstig beschadigen.

Als iemand je daarentegen opbouwt, het goede in je ziet, en dat laat weten ook, dan voel je je gedragen, je krijgt vleugels.

Wellicht zijn we geneigd te denken dat er veel meer afbraak dan opbouw is. Maar dat kon weleens een misvatting zijn.

Ralf Bodelier, filosoof en publicist, is sinds januari 2016 de officiële goednieuwsambassadeur van World's Best News Nederland www.worldsbestnews.nl. Hij zegt en schrijft: Nederlanders hebben geen flauw benul hoe goed het gaat met de wereld. Mensen zijn veiliger, slimmer, gezonder dan vroeger. We leven langer, er is minder kindersterfte, er zijn veel meer medische mogelijkheden, meer meisjes krijgen onderwijs, er zijn 29 meer democratieën dan in 1990. Er worden weliswaar momenteel 11 grote gewapende conflicten uitgevochten, maar in 1999 waren dat er 26 met nóg meer slachtoffers.

Maar we worden somber omdat we last hebben van een vertekend negatief wereldbeeld (KNACK 17-08-2016). The World's Best News houdt in Nederland én in andere landen een pleidooi voor goed nieuws en optimisme. De media zouden daar veel meer plaats voor moeten inruimen.

'Het gaat goed met de wereld, maar we weten het niet.' Er is veel meer sprake van opbouw dan afbraak.

De jonge generatie en dat jongetje op het strand verdienen geen dagelijkse stroom van somberheid over afbraak, maar opbouwende woorden, aanmoediging, vertrouwen, een verhaal van hoop.

Een aardige gedachte toch dat we allemaal 'opbouwwerker' kunnen zijn. En dat zijn we ook want wat zou er bijvoorbeeld gebeuren als alle vrijwilligers en mantelzorgers in Nederland vanaf morgen hun vaak onzichtbare werk zouden staken? Wat zij dagelijks aan opbouw doen haalt de media niet.....

Ik vermoed dat het jongetje op het strand, nadat ik verder was gelopen, wel weer opnieuw aan het bouwen is gegaan en wie weet iets nóg groters en mooiers bouwde zoals ook daar bij die voormalige Anton Philipszaal. Uiteindelijk zal de vloed later op de dag zijn zandkasteel wel hebben weggespoeld. Niets is voor eeuwig en die oude Griekse en Romeinse tempels staan er ook wat verlaten bij. Wat blijft van wat wij 'scheppen' in de tijd uiteindelijk in stand?

Ik mijmerde, zoals je merkt, wat over afbreken en opbouwen en toen schoot mij een bijzonder ritueel te binnen.

In Japan bestaat een traditie van wel 1300 jaar oud. In de buurt van Kyoto staat de grote houten Ise tempel. Preciezer gezegd, hij staat er elke twintig jaar opnieuw. Toen die tempel 1300 jaar geleden voor het eerst werd gebouwd, bouwde men een identieke ernaast. Toen die tweede tempel klaar was werd de eerste afgebroken. Het hout werd in vele kleine stukjes gehakt en in het hele land verspreid om geluk te brengen aan de gelovigen. En vervolgens bouwde men wéér een nieuwe tempel op de vrijgekomen bouwplaats en zo gaat het door tot op de dag van vandaag. Elke twintig jaar staat er een nieuwe tempel, een exacte kopie van de vorige. Nadat de nieuwe is gebouwd wordt de oude afgebroken. Afbreken en opbouwen. De tempel wordt telkens door een nieuwe generatie jonge timmerlieden gebouwd. (kopie van zinweb.nl geschreven door Alke Liebich). Al 1300 jaar leert de jongere generatie opnieuw dezelfde tempel te bouwen. Het bouwplan ligt al eeuwen klaar.

In dit ritueel gaat veelzeggende symboliek schuil. Dat afbreken laat zien dat alles vergankelijk is en niets voor eeuwig. Het steeds weer opbouwen door een nieuwe generatie laat tegelijkertijd zien dat wat echt van waarde is als het ware aan de tijd wordt onttrokken, de tijd overstijgt. De tand des tijds heeft er geen greep op. Elke generatie bouwt opnieuw aan wat waardevol is om blijvend te bestaan.

In het Johannesevangelie verjaagt Jezus handelaars en geldwisselaars van het tempelcomplex. Hij zegt: (Joh. 2,19) 'Breek deze tempel maar af, en ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.'

En ze zullen wel gedacht hebben: 'Wat zegt hij nou...?'

Men antwoordt: (Joh. 2,20) 'Zesenvertig jaar heeft de bouw van deze tempel geduurd, en u wilt hem in drie dagen weer opbouwen?' Natuurlijk heeft de auteur van het verhaal ervoor gezorgd dat ze elkaar niet verstaan. Zij hebben het over stenen waarmee de tempel is gebouwd, hij spreekt van 'levende steen' (de tempel van zijn lichaam).

Jezus had ze verjaagd omdat ze zelfs van de tempel een markt hadden gemaakt.

De plek van inkeer en bezinning, waar men de Eeuwige zocht, de plek waar uit de Thora werd gelezen, over wat gerechtigheid is, zelfs daar trof hij totale vermarkting aan, vierentwintig uren economie en corruptie. Oude teksten klinken soms verrassend actueel.

Jezus citeert de profeet Jeremia (620-580 v. Chr.) die eeuwen eerder ook al kritiek uitte op wat zich in de toenmalige tempel afspeelde (Jer. 7, 10-16): 'Denken jullie soms dat het huis dat mijn naam draagt een rovershol is? Ik zie wel degelijk wat jullie doen....'

Spiritueel gesproken is de tempel al afgebroken. De Eeuwige leeft niet in een complex van steen maar in mensen, zo zegt Johannes het elders in Johannes 1, 14 'Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond'. Niet wij geven de Eeuwige een huis, de Eeuwige woont onder mensen.

En zo wijzen de verhalen uit de Schrift ons erop dat opbouwen betrekking heeft op menselijke waardigheid. Dát heeft eeuwigheidswaarde. Met de woorden van Huub Oosterhuis: Alles zal zwichten en verwaaien wat op het licht niet is geijkt.

Een mooie gedachte en ik vraag me af of ik zelf ook die beweging van buitenkant naar binnenkant wens en aandurf en aankan.

Ik zag dat jongetje op het strand met z'n emmertje zand scheppen, emmertje omkeren.... ja gelukt. Natuurlijk lukt het. Hij zal later vast en zeker aan vriendschappen bouwen, hij zal liefhebben en bouwen aan samenleven. Hij zal horen van gerechtigheid en waardigheid en vrede. Hij zal doen wat alle generaties voor hem ook al deden zoals ook die jonge Japanse timmerlieden elke twintig jaar opnieuw weer anderen. Het bouwplan is er al en het is goed want wat van waarde is ontstijgt de tijd.

Prediker besluit in 3, 12-13: Ik heb vastgesteld dat voor de mens niets goeds is weggelegd, behalve vrolijk te zijn en van het leven te genieten. Want wanneer hij zich aan eten en drinken te goed doet en geniet van al het goede dat hij moeizaam heeft verworven, is dat een geschenk van de Eeuwige.

Dat lijkt een merkwaardige afsluiting maar inderdaad, het is toch het genieten en het vieren waard elke keer wanneer we in staat blijken elkaar en de samenleving op te bouwen.

Het is een enorme prestatie, elke keer weer! En het gebeurt vaker dan in beeld komt.

Als je daarvan geniet, zegt Prediker, is dat een geschenk van de Eeuwige. Daar is dus ook een tijd voor!

‘Doen wij het onze, De Eeuwige bouwt zelf het huis. Gezegend als Hij het ons geeft.’

Ad de Gruijter - 4 september 2016

